TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-12

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU 1950-1980 ARASI TÜRK EDEBİYATINDA ROMAN

MODERNİST ROMAN

XIX. yüzyılda Batı'da Aydınlanma Dönemi'yle gelişen, pozitivizme dayanan bilim anlayışı, insana her alanda sürekli ilerlediği ve geliştiği inancını vermiştir. Bu durum insanoğlunun hayata ilişkin iyimser bir bakış geliştirmesini sağlamıştır. Geleneksel-gerçekçi roman da bu temel üzerinde şekillenmiş, en yetkin ürünlerini XIX. yüzyılda vermiştir. Ancak bilim alanındaki bazı gelişmeler sonucu roman anlayışı değişmeye başlamıştır. XX. yüzyılda ortaya çıkan kuantum fiziğinin getirdiği bulgular, Heisenberg'in (Hayzınberg) Belirsizlik Kuramı ve Einstein'ın (Aynştayn) Görecelik Kuramı, insanoğlunun gerçek algısının parçalanması ve belirsizleşmesi sonucunu doğurmuştur. Bu yeni duruma göre gerçek; göreceli, parçalı bir olasılıktan başka bir şey değildir. Bilimsel alanda meydana gelen bu değişimin yanı sıra insanın kavrayamadığı karmaşıklıkta yeni teknolojik ürünlerin ortaya çıkması, insanoğlunun kendi ürettiği bu ürünler karşısında yabancılaşmasına, kendisini zayıf ve değersiz hissetmesine neden olmuştur. Bütün bu olgulardan başka I. Dünya Savaşı'nın getirdiği yıkım ve felaketler insanın hayata karşı iyimserliğini, inancını temelden sarsmıştır.

Modernist roman; bu yeni olgu ve gelişmelere koşut olarak parçalanmış gerçeklik karşısında kuşkucu ve tedirgin olan, iç dünyasına çekilen, yabancılaşan, toplumla çatışan, karamsar, bunalımlı, zayıf bireyi konu edinmiştir. Bu roman anlayışında kronolojik zamanda geriye dönüşler yapılmış, geleneksel anlatım ve yapıdan uzaklaşılmış, olay örgüsü ve mekân önemini kaybetmiştir. Modernist romancılar, iç çözümleme, iç konuşma, bilinç akışı, geriye dönüş gibi anlatım tekniklerine başvurmuşlardır.

Modernist romanın Batı edebiyatındaki temsilcileri; James Joyce (Ceymis Coys), Franz Kafka (Franz Kafka), Virginia Woolf (Vircinya Volf), Marcel Proust (Marsel Prost), Robert Musil (Robert Muziil), William Faulkner (Vilyım Folknır) gibi yazarlardır.

Türk edebiyatında ise Yusuf Atılgan, Oğuz Atay, Ferit Edgü, Vüs'at O. Bener, Demir Özlü gibi yazarlar modernizmin etkilerini yansıtan eserler vermişlerdir.

POSTMODERNİST MODERN

Modern sonrası anlamına gelen postmodernizme göre hayat bir oyundur. XX. Yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır. Postmodernizm, modernizmin bir uzantısı olarak ortaya çıkmıştır.

Postmodernist romancılar; bir kısmını modernizmden devraldıkları metinlerarasılığı zenginleştirerek, kolaj, pastiş, üst kurmaca, parodi gibi anlatım tekniklerini deyeni bir yorumla eserlerinde kullanmışlardır. Metinlerarasılık, genel anlamda bir metnin kendinden önce yazılmış metinlerle doğrudan ya da dolaylı olarak ilişki kurması ve bunun eserde yansıtılmasıdır. Parodi, kendinden önce ortaya konmuş bir metni hareket noktası alma olarak kabul edilebilir.

Postmodernist romanlarda ayırt edici yönlerinden biri üst kurmacadır. Bu teknik, roman teorisini roman pratiği içinde göstermektir. Örneğin bir polisiye roman içinde polisiye roman türünün özelliklerinin de romanın içinde yer alması üst kurmacadır. Üst kurmaca her bir romanda, yazarın belirlemesiyle farklı biçimde ve farklı yoğunlukta yer alabilir. Üst kurmaca, postmodernist yazarların romanı oyunlaştırma isteklerine en uygun tekniklerden biridir. Kolaj ise herhangi bir konuda farklı yazar, şair ya da kaynaklardan derlenen alıntıların bir araya getirilerek metne yansıtılmasıdır.

Türk edebiyatında İhsan Oktay Anar, Adalet Ağaoğlu, Oğuz Atay, Nedim Gürsel, Orhan Pamuk, Bilge Karasu, Pınar Kür, Selim İleri, İnci Aral, Buket Uzuner gibi birçok sanatçının romanlarında postmodernizm akımının etkileri görülmektedir.

SORULAR

Soru 1:

Aşağıdakilerden hangisi modernizmi esas alan eserlerin özelliklerinden değildir?

A) Toplumla çatışan, karamsar, bunalımlı, zayıf birey anlatılmıştır.

B) Şiirsel bir anlatım benimsenmiştir.

C) Olay örgüsü ve mekân önemini kaybetmiştir.

D) Okuyucuda merak duygusu uyandırma amaçlanmıştır.

E) Alegorik anlatım kullanılmıştır.

Cevap: D

Soru 2:

Aşağıdakilerin hangisinde yazar- eser eşleştirmesi yanlış verilmiştir?

A) Yusuf Atılgan- Anayurt Oteli

B) Oğuz Atay- Tehlikeli Oyunlar

C) Latife Tekin- Gece

D) Adalet Ağaoğlu- Ölmeye Yatmak

E) Orhan Pamuk- Kara Kitap

Cevap: C

Soru 3:

Param var. Nüfus cüzdanım yanımda değil. O gerekli sanırım. Adama, Sarıkumluyum da diyemem, evine gitseydin der, inanmaz da kapının sürgülenmesi hikâyesine, kuşkulanır, inansa bile bir türlü, otelin önünden geçemem bir daha. En iyisi açıkça yanıma almadım, demek. Balığa çıktık derim. Lâf olsun diye zaten birer balık çektik Suat'la. O, eli boş dönmesin diye aldı yanına. Eve götürür, tel dolabının orta yerine yerleştirir. Ailece paylaşacak olsalar, bir tadımlık bile düşmez her birine. Bilemedin, kedinin önüne attırır büyük hanım. Ama balığa çıkan Suat, balıkla dönmüştür eve. Anam bilir niye çıktığımı denize. Bir şey söylemeği de Dilâver Hanımlığına yedirmez. Balığı attım zaten. Ölü eti ne yapayım. Otelde gülerlerdi tek balığı görseler. Hem onlara ne. Gider yatarım. Dertleri künye ise ezbere okurum. Köyün yabancısı olsam eski mahalledeki otelin yerini bilir miydim sanki.

Bu parçada aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisi kullanılmıştır?

A) Özetleme
B) İç çözümleme
C) Geriye dönüş
D) Bilinç akışı
E) Diyalog

Cevap: D